თეატრი

საერო-კვირაო ლიტერატურული და მხატვრობითი გაზეთი.

22 ოქტომბერი. გამოცემა № 5 კვირაობით 1885 წელსა.

ფასი „თეატრი“-სა

წლით ხუთი (5) მანეთი, ნახევარ წლით სამი (3) მან. შეიძლება ნაწილ-ნაწილათ შემოტანა წლის ფასისა: ხელის-მოწერისათანვე სამი (3) მანეთი, მაისში ერთი (1) მანეთი და მარიამობის თვეშიაც ერთი (1) მანეთი.

ცალკე ნომერი „თეატრი“-სა ღირს სამი (3) შაური.

ფასი განცხადებისა: მეორე გვერდზედ სტრიქონზე 5 კაპ. პირველზე 10 კაპ. მთელი უკანასკნელი გვერდი 20 მანეთი, პირველი 35 მანეთი.

ხელის მოწერა მიიღება:

თბილისში გრ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში და „თეატრი“-ს რედაქციაში. ქუთაისში ძმ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გორში ს. ძმგალობლიშვილთან. თელავში ი. როსტომაშვილთან. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ, Редакція „Театръ“.

კორესპონდენციები და საზოგადოთ ნაწერები პირდაპირ „თეატრის“-ს რედაქციაში უნდა გამოიგზავნოს. დაუბეჭდელ წერილებს რედაქცია ავტორს ვერ დაუბრუნებს.

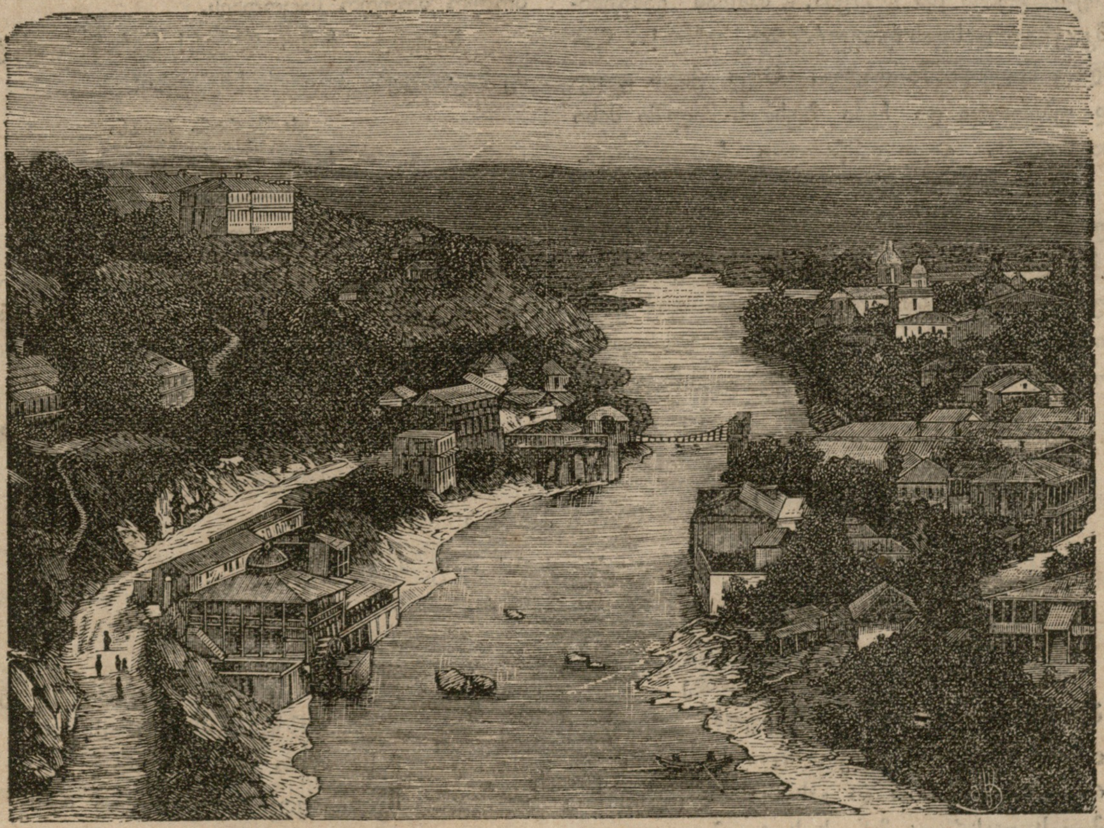

ზემო ნაწილი ქუთაისის ქალაქისა რიონის ნაპირებზე. ხეზე ამოჭრილი გ. ტატიშვილისაგან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წერილი მეგობართან.

ჩემო ლევან!

კაცს რომ გულში ნაღველი ჩაუგუბდება, მას ექიმი ვერ გაჰკურნავს, მისი მკურნალია მხოლოდ კარგი ამხანაგი. და მეც, ჩემო მეგობარო, ამ მწუხარების დროს, შენს მეტ მკურნალს ვერავისა ვხედავ. მინდა, შენ გაგიშალო ჩემი ნაღვლით ავსილი გული და გიჩვენო ის წყლულები, რომლებიც მოულოდნელად, უბედურმა შემთხვევამ ჩასახა ჩემს მკერდში. ჩაიხედე ჩემს გულში, ლევან, და მასვი სამკურნალო წამალი იმედისა, თორემ უიმედო კაცის ცხოვრება მეტად საცოდავი რამ ყოფილა. ხელი შეუბრუნე ჩემს დაუძლურებულ სულსა დაგრძნობებს, რომ შემდგომისათვის ისევ მხნეთა და თავ-განწირულად გამოვიდე ასპარეზზე ცხოვრებასთან საბრძოლველად...

ჩვენ მოგვიკვდა, ლევან, საერთო საყვარელი მეგობარი! ჩვენ მოგვტაცა იგი სასტიკმა სენმა.

გუშინ სალამოს მეტად უსიამოვნოდ შევიქენი. გულზე რაღაც სევდა მეკონებოდა და სული უჩვეულებრივოდ მიშფოთავდა; წინასწარ-გრძნობები მწუხარესა და გამოურკვეველ სურათებს მიხატავდენ თვალწინ. მრწამდა რომ საბედნიეროდ არ ალრინდა და აშფოთდა ჩემი გული და გონება, მაგრამ განგებისაგან ასე შკაცრად დასჯას როგორ ვიფიქრებდი!.. ლამეც კი რაღაც ნაღვლიანი დადგა. ცივი ქარი გაავთრებულად უბერავდა და ჩემი ბუხრის მილში მისი ქვითინი და მოთქმა გულ-დამწველად ჩამოისმოდა. ფანჯრებს საცოდავად შემოლმუოდა გრიგალი, თითქოს სახლში შეშვებასა თხოვილობსო. მეც ძილი გამიტყდა; მთელი ღამე თვალი არ დამინაბავს; გულში რაღაც უიმედობა ჩამესახა და ბუნდოვან ფიქრებში გავერთე. იმ ფიქრებში მე ვზომავდი ჩემს წასრულს, ჩემგან გამოვლილ გზას; ვცდილობდი გამომეკვლია, თუ რა გავაკეთე და რით ავვზეჭდე დღემდე ჩემი ნავალი. მაგრამ ჩემი წასრულისა და ნავალის კვალიც აღარსად სჩანდა. მხოლოდ ამ დროს მაგონდებოდა ის ნაღველი და ჭმუნვა, რომლებიც გულზედ ისრად მასვიან და რომელნიც უნდა იყვნენ იმ ჩემი წასრულის ნაყოფები.—

ბევრი ვიფიქრე ასე უნუგეშოდ და ბოლოს მიმეძინა.

დილა იყო. როცა გამოვიღვიძე, რაღაც შავი არშიიანი წერილი გადმომცეს; წავიკითხე და გულზე მწვავე ელდა მეცა: მოჰკვდაო!.. მოჰკვდა, სამუდამოდაო!..

ოჰ, რამდენი ადამიანის ფიქრი, რამდენი კაცის გულის თქმა ჩაიტანა მან სამარეში! პირველად, როცა კეთილისა და ბოროტის ერთმანეთისაგან განრჩევა შევსძელი, მას განვუცხადე მეც ჩემი გულის პასუხი.

თუ ის ყოველთვის სწორ გზას ვერ ადგა, ამის მიზეზი იყო მხოლოდ ის საზოგადოება, რომელიც მის გარშემო ტრიალებდა და გზა კვალს უბნევდა განსვენებულს. მათმა უზრუნველობამვე უდროვოდ ბოლო მოუღო საცოდავს.

ნახვამდი, ჩემო ლევან! წერას აღარ ვაგრძელებ. მე მაგონდება პოეტის სიტყვები:

ეს შურიანი ქვეყანა
ხარბი და უმადურია:
პირველად იმას გასწირავს,
ვინც გულით ნამსახურია.

მოჰკლავს და შემდეგ სიკვდილის
იგლოვს მას თვალთ-მაქცურადა;
დევნულს დამარხავს პატივით
და ლარიბს დიდ-კაცურადა.

შენი ძველი მეგობარი ზაზა.

ლეგენდა

* ვუძღვნი მის უგანათლებულესობას თ. გ. მ. შარვაშიძეს.

(დასასრული *).

IX.

— ჰა, გამოცანა! მაგრამ იცოდე
მის მცნობი ჯერ არ დაბადებულა.
ღმერთს გეფიცები, შესაბრალი ხარ,
რომ გამცდარ ხარ და გასცვილხარ ტყუილა!
მღივს დაასრულა მან ეს სიტყვები;
ნასა სურათი გასაკვირველი,
გლახამ ძამები შორს გადასტყორცნა,
დარჩა შუბუკი გასაოცელი!
მისი აწერა არ შემაძლია.
მელანი ვლვარო უბრალოდ რაზე?
გფიცავ, მკითხველო, ამ გვარი წყვილი
არ იშოება დედა მიწაზე.
ქალი შიშისგან ვეღარ დამაგრდა

*) იხილე „თეატრი" № 2 და 4.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და მუსლ მოჭრილი დაეშო სკამზე.
გამოისედ.—იგივ ჭაბუკი,
როგორც მზის სხივი, ადგა მას თავზე.
ნეტავ სიდამ არს გამოგზავნილი?
ედემიდგან თუ ჯოჯოხეთიდგან?
სდგას, ვით ადგის ხე, და ტეტლი თვრქვევთ
გადმოლვარებს მის თვალებიდგან.
სდგას და დასტქერის თავის სამსხვერპლოს,
თითქო დარჩა მას გამარჯვება;
თითქო სწეურია, როგორც ბორტ სულს
იქვე წასწეიტოს უმანკოება.

X.

„ვმარ!“—შესძახა მან კისკასის ხმით,
გამარჯვებისგან გახარებულმა,
და მეტის-მეტი სიამოვნებით
გრძნობით ღელვისგან გაგიუებულმა;
„ამ გერბი არის ის წმინდა გრძნობა,
«რომელიც ჯანს ხმენს კეტობრიობას;
«ჭკვას ავარჯიშებს და ხშირადცა
«უსლოვდება გენიოსობას.
«გრძნობა, რომელიც კეტს კეტად ხადის,
«დუმორჩილებს ქვეყნიერებას,
«ბუნებისადმი ხაბრძოლელთა
«ადამიანსა ძლევს გონებას.
«გრძნობა, რომელიც დიდ გმირებთა ჭშობს,
«ქვეყნის ბედ-იღბალს ხელით ატარებს,
«დასაბამითვე მსოფლიოს მართავს,
«თავის მეტოქეს არ გაატარებს!
«დიდ-ძალი ნიჭი, რომელიც შენა
«დღეიდამ გტოვებს, გაგესალმება.
«რომელიც შენტ თავს მე დამიმონებს
«ხასელ წოდებით: ნიჭიერება!“
შემდეგ ამისა ქალს ჩაეგონა,
მთრთოლვარ ტუჩებზე მას ამბორ ჭეო,
ხოლო ამ კოცნით ღონე მიხდილი,
მზეთ-უნასავი მოწამლულიეო.

XI.

ხალხს ესლაც ეს სწამს: „მზეთ-უნასავსა
საუკუნოთა მიეძინაო,
ვიდაც ჭაბუკმა ეშმაკის ძალით
შეურეია მას მუდრო ბინაო“.
რა რომ კაცისა მტირედმა ნიჭმა
ვერ გამოიცნო ის გამოცანა;—
ის უცხო კაცი ეშმაკს შეეკრა
და თვისი სული თან გაატანა.
ნაცვლად ამისა ბორტმა სულმ
სელში ჩაუგდო იგი ქალწული,
და იმ დროიდამ წმინდა საკანე
შეიქმნა ამით შეგინებული.
ესლა ღამეში ბნელს და წუვდიადში
მთაზედ ვარსკვლავებ რაღაც ანათებს.
ეოშკის სარკმელში გარდმოშვებული
ლამპრისა სხივი თურმე კაშკაშებს;
დაუქრობელი იმ ლამპრის სხივი
უდგია მტკიცედ იმ მანარ ქალსა,
არ გაქრებოდ სანამ მშკელელი
არ გაუჩნდება მზეთ უნასავსა!
რომ ამირანი ჯაჭვებს დალეწავს,
იმ ქალსაც მაშინ ეშველებოდ.
იგი ბორტი, ის მატუარი,
სამაგალითოდ დაისჯებოდ.

XII.

თურმე მას აქეთ კარგა ხანია,
რაც ეს ადგილი შეჩვენებულა,
და მშვენიერი მდებარობა
ბორტის სასლად გარდაქცეულა.
რამოდენიმე ათასი გემი
მთის ძირში წუვდიადს გასტუმრებულა,
და მონადირე მუნ შესვეწილი
უკანვე აღარ დაბრუნებულა.
ღელსაც ამბობენ მოხუცებულნი:
«უმაწვილ კაცებმა ბედი სცადესო,
«მაგრამ იქ დარჩენ და აქამდისინ
«ანბავი ვეღარ მოიტანესო.»
ესლაც შორიდან შესტქერიან მთას,
მის მწვანე კალთებთ მშვენიერებას.
ბედისა ცდასა არვინ დაეძებს;
ვეღარვინ ბედავს კანდიერებას.
მხოლოდ ხანდისხან ამ მთას, ამ კოშკსა
ნისლი დასურავს, ზე დაწვება.
ან თრინველებთა მეფე არწივი,
წრეების საზვით თავზე ეკლება,
და ხშირადცა მთვარე სხივ-სრული
ნათელსა მორწყავს მთისა კალთაზე;
ანუ ბორრეი გარისებული
მაღლა ღრიალებს ათას გვარ ხმაზე.

რ. ალისუბნელი

23 თებერვალს 1885 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მურა დაითხოვეს!

(შემდეგი *).

თავი II

„ძალლური“ სამსახური მურიასი.

მოაწია შუადღემ და კარგად გამოფერდილმა საქონელმა გამოსწია წყლისკენ. გოგია და მურა წინათვე წამოვიდნენ წყალზედ, რადგანაც იცოდნენ რომ საქონელი თვითონ ჩამოვიდოდა იქ. მივიდნენ ორივენი მცხეთაში გამოსასვლელად სწორედ იმ ფონთან, რომელზედაც დილით გავიდნენ.

დილანდელი ყვითელი წყალი ეხლა შავად მოდიოდა.

— „დიდება შენთვის ღმერთო!“ სთქვა გოგიამ, როცა იგი მოვიდა წყლის ნაპირთან და ჩაახომა თავისი კომბალი წყალში; „დიდება შენთვის, ღმერთო! რანაირად დაუხრამავს, და რანაირად უმატნია ამ ტიელ წყა...“

უკანასკნელი სიტყვის თქმა აღარ დასცალდა გოგიას და ერთბაშათ დაიკარგა იგი....

მას საშინელის ხრიალით გამოეცალა ფეხებიდგან ქვიშა და გოგია ყირამალა ჩავარდა არაგვში და მინამ ის გონზედ მოვიდოდა თუ რა ემართება მას, იგი ერთი სამი-ოთხჯერ ზედი-ზედ ჩაყურყუმელავა და მერმე დაოსებული ამოაგდო შიგ შუა წყალში.

— „ოხ! შე ტიალო ტანისამოსო“, გაჯავრებული წარმოსთქვა მან, როდესაც დაინახა, რომ თავისი მშვენიერი ცურვა ვერაფერს შველოდა და მუხის ნედლი ნაფოტივით ნელნელა მირს მიჰქონდა ის.—„ოხ! შე ტიალო ტანისამოსო!“

— „ნუ თუ მართლა უნდა დავიხრჩო?“ ეკითხებოდა თავის-თავს გოგია, ეკითხებოდა იმ გვარად, როგორც ეკითხება ხოლმე დევივით და სიცოცხლით სავსე ვაჟ-კაცი უეცრად წამოქცეული სიჭლექისაგან. ყველას მოიფიქრებდა დევი ვაჟ-კაცი, მაგრამ იმას, რომ ის მოკვდებოდა სიჭლექისაგან — იმას აზრათაც ვერ გაიტარებდა. ყველა ნაირ სიკვდილს მოიფიქრებდა გოგია, მაგრამ თავის დღეში გულში როგორ გაიტარებდა არაგვში დახრჩობას ასეთი მშვენიერი მცურავი?

გულში ვერ გაიტარებდა და ეხლა კი ხედავდა, რომ საშველი არსაიდამ არ იყო და თან-და-თან მღვრივე და მჩქარი წყლისაგან ის ჰკარგავდა გონებას და ებლანდებოდა თვალები, უახლოვდებოდა ყველაზედ უსიამოვნო სიკვდილს—დახრჩობას.

უნებლიეთ მან მიიდო შუბლზედ ბრძოლისაგან დაღალული ხელი პირჯვრის გამოსახატავად, იმის სახემ გამოხატა საშინელი მწარე ღიმილი და იქ, სადაც გაშმაგებული არაგვი ხვდება და როგორც კაი ფალავანდი, ჰხვევს თავის მძლავრს ხელს დარბაისელს მტკვარს, იქ, შესართავში მებრძოლე ტალღებმა ჩაიტანეს გოგია ძირს. წყლის სიღრმეში რამოდენიმე ხნის შემდეგ მას დაეჯახა რაღაცა ერთბაშად და იმ აზრმა, რომ ეს უზარმაზარი ლოქოაო საშინელი ქრიანტელი მოსდო მის ტანს; ამ ქრიანტელმა ერთი უკანასკნელად კიდევ გააფათურებინა ხელ-ფეხი და ამის შემდეგ გოგია სრულიად დამხრჩვალი იყო. მასს აღარც ის გაუგია, როგორც საშინელმა ლოქომ სტაცა პირი და დიდის გაჭირებით წაიღო საითკენღაც.... სწორედ იმ დროს, როდესაც გო-

---

*) იხილე „თეატრი“ № 2.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კია უახლოვდებოდა მტკვარს და ნახევარზედ დაოსებული იყო, საიდამაც გაისმა ხმა: „ჰაჰი — ე..ე..ე..ე!!! უშველეთ, ქრისტიანებო, კაცი იხრჩობა, კა—ცი....!“

გაისმა ეს ხმა და მცხეთელების ბანები უეცრად მოიფინა კაცებით და დედაკაცებით.

— „სად არის, ბიჭო, ჩვენი ზაქარა? რა იქმნა ჩვენი ზურაბა?“ და სხვა ამნაირი კითხვები აშალეს გამწარებულმა დედაკაცებმა, და მხურვალედ ევედრებოდნენ კაცებს გადაერჩინათ სიკვდილისგან მათი ზაქარა, ზურაბა და სხ... ასე ყოველი გულჩვილი კაცი იმიტომ უფრო არის შემბრალებელი, რომ ყოველ გაჭირებულ კაცში ხედავს თავის-თავს და ბავშვში — თავის შვილს.

მაგრამ ტყუილი იყო დედაკაცების ხვეწნა. კაცები გაშტერებულნი უცქეროდნენ დამახრჩვალს და თან იხდიდნენ ტანისამოსს; ტყუილი იყო ხვეწნა იმიტომ, რომ ორიოდე წამის შემდეგ გოგიას შეიტანდა შესართავში; შესართავზედ იყო დამოკიდებული გოგიას ბედი: თუ იქ არ დააბამდა მას წყალი და წაიღებდა ქვევით, ის გადარჩენილი იყო სიკვდილს, თუ არადა მისი საქმე გათავებული იყო. ეს მალიან კარგათ იცოდნენ კაცებმა და მათ გასტერებულს თვალებში ელავდა უმღურების ცეცხლი. პატარა ხანმაც განვლო და ყველას, ვინც იქ იყო, ამოჰვარდა გულის მომწყვეტი კივილი! ის, რასაც ელოდნენ კაცები, აღსრულდა: ჩაიტანა თუ არა გოგია წყალმა შესართავში, მას დახვდა იქ მორევი, რომელმაც, როგორც მკითხველმა უკვე იცის, ჩაიხვია მირს....

სწორეთ მაშინვე და იმათვე დაინახეს, რომ ერთი დიდი ოთხ-ფეხი მეორე ნაპირიდან გააფთრებული გადახტა მორევში და ჩაიჭრა იმ ალაგას, სადაც გოგია ჩაიტანა წყალმა; რამოდენიმე ხანის შემდეგ ყველანი ხედავდნენ, როგორც, კარგა ქვევით იმ ალაგზედ, სადაც ოთხ-ფეხი და კაცი დაიმალა — მაღლს ჩაეკიდნა პირი კაცისათვის და დიდის გაჭირებით მიჰქონდა ცურვით იმ პატარა კუნძულისკენ, რომელიც შესართავს ქვემოდამ ამ ორ შეერთებულს წყალს ჰყობს ორ დიდ ტოტათ. შედგა თუ არა ოთხ-ფეხმა წინა ფეხები მშრალზედ, მეტის მეტი დაღალულობისაგან დაბარბაცდა და დაეცა ზედ თავის პატრონს.

დაინახეს ყველა ესე მცხეთელებმა და გაემურნენ კიდეც მათკენ: რვა დატიტვლებული, თავზედ წითელ პერანგებ შემოხვეული მცურავი გადავარდა მტკვარში და დინჯის მკლავურის მოსმით გაემურა კუნძულისკენ.

ადვილათ მიხვდებოდა მკითხველი, რომ ის ოთხ-ფეხი მურა იყო. წყალზედ ჩამოსვლის დროს, მურა ცოტას ხანს გაერთო რიყეზედ და როცა პატრონი მოაგონდა, მალიან გაუკვირდა, რომ ის არსად არა სჩანდა და პატარას ხანს გაჩერდა ისე, თითქოს თავის თავს ეკითხებაო: „რა ვქნა, ი კაცი ასე მალე სად ჩაიყლაპაო“, როგორც უცებ იმის ყურადღება მიიქცია წყალმა; იმან გააყოლა იმის ზვირთებს თვალი და მალე შეამჩნია, რომ ქვეით წყალს რაღაცა მიჰქონდა. მისმა გულმა მალე იგრძნო, რომ ის უნდა ყოფილიყო პატრონი და გაჰკურცხლა კიდეც მისკენ, მაგრამ ჯერ ის კიდევ შუა გზაზე იყო, როცა გოგია ჩაიტანა წყალმა. ნაპირთანაც მალე მიაღწია მურიამ — იქიდამ მალე ჩახტა წყალში და დაიწყო წყლის სიღრმეში პატრონის მებნა; ბევრი ხანი ვერ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაჰყო იქ მაღლმა. ის იძულებული იყო მალე ამოსულიყო ჰაერის ჩასაყლაპათ. რამდენიმე ხანის შემდეგ, ის ისევ წყალში იყო და ახალი ძალით ეძებდა თავის პატრონს. ბევრი იტრიალა იქ მურამ, ბევრი ეძება, — მაგრამ ამ დროს მას აულაპა წყალი და ამის შემდეგ მისი დარჩენა წყალში შეუძლებელი იყო. სევდიანმა და გულ-დამწვარმა მურიამ გამოსწია ზევითკენ. ბევრი აღარა უკლდა-რა წყლის პირზედ ამოსვლას, როგორც მის სახეს რაღაცა სხვა ნაირი ტალღა მოხვდა და ამ ტალღამ ეჭვი მოჰგვარა, რომ პატრონი აქ სადმე ახლოს უნდა იყოსო; ფიქრი და აცხადება ერთი იყო. იმან მალე ჩაავლო გოგიას ტანისამოსში პირი და, როგორც მკითხველმა იცის, გაატანა კუნძულზე. გასვლისათანავე მცურავებმა დაჰკიდეს გოგია თავდაყირა და მუშტებით დაუწყეს ცემა გულში. რადგანაც ის ახალი დახრჩობილი იყო, წყალი მალე წამოსქდა პირიდან და მობრუნდა კიდეც. მცურავებმა ამოიტანეს ის ზევით და პირველივე მგზავრის ნაბადში გახვეული წამოიღეს შინ. მურია? მურია დაავიწყდათ; ის ყველას თვალში ისევ უბრალო მაღლი იყო და ამის შემდეგაც კი „მისმა კაკალმა არ დაიწყო ჩხრიალი“. ერთი საათის შემდეგ ის თავის თავათ მობრუნდა და წუნარის ნაბიჯით და მწარე ფიქრებით გაეშურა თავის პატრონის სახლისაკენ. ტყუილი არ იქნება ვსთქვათ, რომ ასეთი უყურადღებობა მას იმავე ღამეს დაავიწყდა და მეორე დილას ის ისეთივე მეგობარი იყო ყველასი, როგორც ყოველთვის.

ი. რევიშვილი.

(შემდეგი იქნება)

მკვდრების სიცილი.

(ჰაზრი ნასესხებია).

ერთს სოფლის პირას, მაღალ მთის ძირას,
სჩანს სასაფლაო დავიწყებული,
და შიგ ტაძარი სდგას,—გულსაზარი
ფიქრისგან შორეს გატაცებული.
იქ ჩვენი ძველნი, აწ უშფოთველნი,
სამუდამ-ჟამოდ განისვენებენ
და შვების წარსულს, უკვე დაკარგულს,
ისინი ველარ გაიხსენებენ...

ამ მყუდრო ადგილს ზაფხულის ღამეს
შეყვარებულნი იკრიბებოდენ
და მიჯნურობის პირველ სიამეს
ჰკნოსავდენ, ტრფობის ცეცხლით სტკბებოდენ;
სიკვდილის დღემდე მუდმივ კავშირზედ
ერთი-ერთმანეთს ეფიცებოდენ,
და მიყრდობილნი კუბოს ნაპირზედ,
მკვდრები სიცილით იხოცებოდენ...

აქ ითხრებოდა ერთს ღრუბლიან დღეს
აქვე შემცდარი ქალის საფლავი
და აგოდებდა მდუმარ კლდეს და ღრეს
მესაფლავეთა ხმა გულ-საკლავი.
კუბოს გვერდთ უდგა ცრემლისა მღვრელი
მშობელი, შობილს თავს აღნებოდა:
—„ოჰ, სად არისო დღეს შენი მკვლელი?!“—
გულ-ამოსკვნილად ეკითხებოდა.
მაგრამ შობილის მკრთალი ტუჩები
ერთი-ერთმანეთს შესწებებოდენ,
და საფლავებში დიდი ხნის მკვდრები
ისევ სიცილით იხოცებოდენ.

ცახელი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„თეატრის“ კორრესპონდენცია.

ს. ქკემო-ჭალა ენკენისთვის 10-ს.

თებერვალ-მკალათვის სიშინელი გვლვის გამო წრეულს ბურის მოსავალი ძლიერ ნაკლები იყო; მაგრამ სამაგიეროთ შესანიშნავთ ესსია ვესასს. იმ ვაზს, რომელსაც სარი არ ჰქონია მიდგმული, ტევნების სამშაბით მოუმტვრეკია ძველი სარი და დედამიწაზედ წევს. ეგრეთვე შესანიშნავი ნავარგებია მთელს სეობაზედ კომბოსტო და ბალამათაც მისდევენ ამ მცენარის თესვას, (განსაკუთრებით მებაღე ბერლობა) და არც ზარალობენ, რადგანაც რკინის გზის «სტანცია» (კასბა) ახლოს არის და თბილისში ადვილათ ასერსებენ წაღებას.

თუმცა აქ უსვი მოსავალიც იცის და ტევეტ არ ეშორებათ ძლიერ, მაგრამ ძვირათ თუ სადმე შესვდებით იმასთანა გლეხობას, როგორც აქაური გლეხობა არის. უმეტესი წილი აქაური თავად-აზნაურობისა მუშობას არ ეწეობა. ამათ ორი რამ უნდა იფიქრონ კაცმა: ან თავიდობენ მუშობას და ან მიმზადებულსი არ არიან მისთვის. ჩემის აზრით, ეს უკანასკნელი უფრო მართალი უნდა იყოს, თორემ მუშობის თავიდი ამ განათლებულ მეცხრამეტე საუკუნის მაწურულში ხომ ველური უმეცრება იქნებოდა!

ნეტარ ვიტყვით უმეტესის მიმულებზედ იმ ხვალ ვალებს, როგორც არის ბანკისა და «ბრიკაზის» და ავიღოთ წვრილი მოკვეთრეები, რომელნიც ეოველ კვირაში ჩამოუთარეშებენ «ადმასრულებელის» ეურცლით, უწერენ და უეიდიან უძრავ-მოძრავ ქონებას....

ამისთანა შეეიწროებულს მდგომარეობაში უმეტესი წილი, ვითომ, განათლებული მანდილოსნებისა, რომ დაიცვან მტკიცედ ოჯახის ეიარეთობა, და დაამყარონ ოჯახის დასახლისობა მკვიდრ ნიადაგზედ.

დიახ! თუ თავად აზნაურობა თავის შესაფერ მუშობას არ შეუდგა და სოჯახო საქმეებს მედგრად არ მოჰკიდა ხელი, მაშინ ადვილად მოსალოდნელია, რომ ის მამულებიც ხელიდგან გამოეცალოთ, რომლითაც დღეს რის ვაი-ვაგლახით იბრუნებენ ხელს! და უმამულობას რა შედეგიც მოჰყვება—თითონ დაიფიქრონ...

ელვა.

თეატრი და მსახიობნი (ანქეიორები)

ძველი, საშუალო და ახალი დროისა

(შემდეგი *).

კვერმა დანგრია სიტია—სამშობლო სკულპტორის ლისიპპისა თავის თეატრის შემკობის გულისათვის; სკვერმა დასდგა მის სტენაზედ 360 სკეტი, რომელიც მან მოიტანა დაპურობილი მსარედამ და სამ რიგად ჩაამწკრია სამშობლო მოედანზედ. პირველი რიგი წარმოადგენდა მარმარილოს სკეტებს, მეორე კი—ბრონზისას. სკეტებ შუა იდგა 3000 სტატუა. ყველაზე პატარა თეატრი რომში იყო მარცელისა, მაგრამ ისიც კი იტევდა 22,000 კაცს. ხორასათვის ადგილი რომში გაუმეტებული იყო; ეს ადგილი დეთმო სენატორებს და სანელმწიფოს პირველ პირებს. რომელნი არ კმაყოფილდებოდნენ ბერძნების სელოვნური და მშვენიერი ნაწარმოებებით და უფრო თავიანთგან გამოგონილი მიმებით და პანტომიმებით შეიქმენენ ხოლმე თავს. ეს პიესები იყვნენ მუდამ მოკლე, გალექსილი და ძალიან მიაგვანდნენ ჩვენი დროის თეატრებს. იული ცეზარის დროს ეს პანტომიმები ტოტა რიგიანები იყვნენ, მაგრამ შემდეგში მას შეერია ბევრი უწმაწური სიტყვები. იული ცეზარის დროსვე მიიღეს მონაწილეობა დრამატიულ წარმოდგენებში ქალებმაც და ეს ამბავი დიდი ნაბიჯის გადადგმა იყო სათეატრო საქმეში. ლათინთ მწერლები ასახელებენ ორ მსახიობ ქალს, დიონისიას და ფებას; პირველს ამთვალნს ეძლოდა 200,000 სესტერცია (50,000 თომანი) ჯამაგირი.

დიდ ხანს არ გაუვლია, რომელების პიესებში ტექსტიც სრულიად დაიკარგა და შეიტანა მარტო ხასის მოძრაობით (მიმიკით). ამ წარმოდგენების შინაარსი აწერილი იყო ბერძნულს ენაზედ Librette-ებში; ეს ლიბრეტები ურიგდებოდათ მაყურებლებს, განსაკუთრებით დიდ კაცებს. ხორო ბერძნულად მღერიდა და მას ბანს ეძლევდა მუსიკა; ეს მუსიკა შესდგებოდა ბუკებიდან (ესლანდელი სამსედრო მუსიკა), მსოლოდ ტეკვის დროს მიეძატებოდა ხოლმე შემდეგი საკრავები: ფსალტერი, სიბრიული არფა, ციმბალები და კროტალები. მიმიკური

*) იხილე „თეატრი“ № 2.

წარმოდგენები, რასაკვირველია, არ უნდა ყოფილიყვნენ საზოგადოებას ზნეობითის მხარის შემნახველნი, თუ კი ტიბერიიმ საჭიროდ დაინახა მათი აკრძალვა.

იმპერატორმა ნერონმა აღადგინა ისინი და თვითონაც სიამოვნებით იღებდა მონაწილეობას წარმოდგენებში. ნერონი, როგორც ვიცით, თავის თავს გამოჩენილ მსახიობად, მომღერლად და ლიუტნის და ლირის დამკვრელად სთვლიდა. მას სიმღერას, თამაშს და გალობას მოსდევდა თან სხვა-და-სხვა ნაირი სახის მოძრაობა. სვეტონი ამბობს, რომ პირველად ნერონი ნეაპოლში გამოვიდა სცენაზე და თუმცა ისეთი მიწის ძვრა იყოვო, რომ ძალიან დააზიანა თეატრი და ხალხიც დააშინაო, მაგრამ იმან მაინც დაათავა დაწყებული არიაო. ნერონს აწერენ აგრეთვე კლაკიორების გუნდის დაწესებას. ამ თანამდებობას ასრულებდა 5000 დაბალი წოდების ლამაზი და ღონიერი ყმაწვილი კაცები, რომელნიც ყოველთვის ატარებდენ თავზედ გრძელ თმას და ვერცხლის რგოლს მარცხენა ხელზედ. მათ უფროსებათ ინიშნებოდნენ ახალგაზდა მხედრები; კლაკიორების უფროსი იღებდა წელიწადში 40,000 სესტერციას (10,000 ფრანკს, ანუ 2500 მანათს) ჯამაგირს; ნერონის დროს თეატრში მაყურებლები ძალიან ფრთხილად უნდა გასჯილიყვნენ ტაშის დაკვრის დროს. იმპერატორის მობრძანებას ყოველთვის აცნობებდნენ ხოლმე მაყურებლებს; ჯარის კაცნი მიემხრებოდნენ ხოლმე კლაკიორების ტაშის კვრას და სთხოვდნენ იმპერატორს ემღერნა. პრეტორიანების უფროსი მიართმევდა ხოლმე ნერონს არფას და ვიცე კონსული აუწყებდა ხალხს ასასრულებელს პროგრამმას. გინდ უნდა წარმოედგინა იმპერატორს, ის მაინც მასკას იკეთებდა, რომ შეცდომით სხვა ვინმე არა ჰგონებოდათ. ის მალ-მალ მოგზაურობდა ხოლმე იმ აზრით, რომ ქვეყნისთვის ეჩვენებინა თავისი არტისტიული ნიჭიერება და ყველგან ამარცხებდა თავის მეტოქეებს და ერისელ საბერძნეთამდინაც კი მივიდა. იქიდამ რომში დაბრუნდა ავგუსტის სტრიუმფე (სასპატივო) ეტლით. თავზედ ეხურა ოლიმპიის გვირგვინი, ტანზე ესხა ალისფერი მანტია, გარშემორტყმული კლაკიორებით, რომლებსაც მოჰქონდათ დამსახურებული გვირგვინები.

(შემდეგი იქნება)

ხალხური ლექსები

შეკრებილი ქართლ-იმერეთში სოსიკოსაგან.

ცხნა კარ, ცხნა ყმაწვი,
კორძი კარ გაუტეხავი,
ქალი კარ მუმუ კოკობი,
ბიჭისგან მოუდრეკავი.

—

ნეტავი გოგო დედაშენს,
რომ გაუზდიხარ შვილათა;
არც გინდა პირის დაბანა,
არც უმარილი ხშირათა.

—

შენი ჭირიმე, ლამაზო,
რა ყური დაგიგდიაო,
ჩაგიკეტნია კარები
ურდულიც გაგიყრიაო.

—

ხიყვარულსა მალვა უნდა,
როგორც ცხენსა ნაპარევსა,
გამოჩნდება—გლოვნა უნდა,
როგორც კარგსა საყვარელსა.

შეკრებილი ქვემო-ქართლში, ი. დ—საგან.

ქალო ეგ რა შემოგკრავს,
შუბლი დაგიმშვენებია—
ჩემი გული შენ მოგიკლავს,
სხვისა გაგიმთელებია.

—

პალაშია დამექინა,
დამეხვია კოლოები.
ნეტავი დამაკოცნინა
ატენელი გოგოები.

—

ღმერთმა ჰქმნას სეეტიცხოველმა,
მცხეთას აშენდეს ქალაქი,
დუქან ბაზარი დამართონ,
თავსა გეპარსავდეს დალაქი.

—

დაბრუნდი თუ დაბრუნდები,
პით ხარატული ჯარაო,
მშობელი შენი ეაცხონე,
გამზდელი შენი ლალაო.

შინაური ამბავი

◆◆„დროებისʻʻ გამომცემლის გ. დ. ქართველიშვილის სახელობაზე რედაქციაში მიღებულ-იქნა კავკასიის ცენზურის კომიტეტისაგან შემდეგი ცნობა:

„უმაღლესის მთავრობის განკარგულებით გაზეთის „დროებისʻʻ გამოცემა ცენზ. წესდ., მე-XIV ტომ., 1873 წ. დამატ. 52 მუხლ. შენიშვნის ძალით (დამატ. 1876 წ.), სრულიად აღკრძალულ-იქმნა.ʻʻ

ცნობები მკვდის

„საქართველოს გაზეთიდამ“.

ნოემბრის ზ დღესა ჩუით წელსა თფილისში.

Но. 36.

გამოცხადებანი *).

ხელწერილი და თეთრი მიღებულ იქმნებიან ამ ნოემბრის თვის ათხუთმეტის რიცხვითგან აქ კორპუსის შტაბის სახლსა შინა; სადაცა გამართულარს სტამბა, ყოველდღე დილის ცხრას საათითგან შუადღის შემდგომად ხუთს საათამდის; და სხვათა ქალაქთა და ადგილთა მცხოვრებთა ძალუძსთ მისწერონ და თეთრი მისცენ უფალთა ოკრუჟნისა და სხვათა კერძოობითთა ნაჩალნიკთა იქა ვინ სადაცა მახლობლად იმყოფების.

ისპოლნიტელნის ესპედიციისაგან მოწოდებულნი არიან ქვემოხსენებულის მამულების სყიდვის მოწადენი, რადგან ისინი საკუთარის ვალების მიუცემლობისათვის დადებულნი არიან საქვეყნოს გასასყიდად.

ა.

გორის უეზდის სოფელს დავრის მცხოვრები ბარძიმ მაჩაბლოვის ყმა დათუა კვალენიძე თავისის ცოლით ვაჟისა და ქალის შვილებით, ძმის წულით ნინიათი და გენახით იმ ას სამოც და სამს რუბლს თეთრში, რომელიც ჰმართებს მას აზნაურის გაბაშვილის ქალის ელისაბედისა, იმათის გასყიდვის ვადა დანიშნული არის ამ წლის ნოემბრის კ. და დეკემბრის ე და კ. რიცხვებში.

ბ.

თელავის უეზდის სოფელს ფიჩხავანს მცხოვრები რვა კომლი ყმა ღუბერნსკის სეკრეტრის ნათალოვისა იმ ათას ას ოცს რუბლს ვეცხლის ფულში, რომელიც ჰმართებს მას ღუბერნსკისავე სეკრეტრის თავადის მელიქზადა ბებუთოვის. იმათის გასყიდვის ვადა დანიშნული არის ამ წლის ნოემბრის ი, და კ. და დეკემბრის იზ. რიცხვებში.

გ.

დუქანი თბილისის მცხოვრების იაკობ აბი მელიქოვისა თბილისის ქალაქის მეორეს ჩასტის პირველს კვარტალში მდგომარე იმ სამასის რუბლის ვეცხლის ფულის ვალში, რომელიც ჰმართებს მას კანცელარისტის აივაზოვისა. იმისის გასყიდვის ვადა დანიშნული არის ნოემბრის იე და კთ; და დეკემბრის იე რიცხვებში.

*) იხილე „თეატრი“ № 4.

რედაქტორი და გამომცემელი ვ. აბაშიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

განცხადებანი

საეროვნულ-კვირაო ლიტერატურული და მხატვრობითი გაზეთი

„თეატრი"

გამოიცემა 1885 წ. ენკენისთვიდამ ქ. თბილისში. გარდა პირ-და-პირი თავის დანიშნულებისა, ე. ი. ადგილობრივი თეატრების (განსაკუთრებით ქართული) მდგომარეობის დაწვრილებით აღწერისა, «თეატრი», ჩვენ ლიტერატურასაც თვალს ადევნებს. დრო გამოშვებით «თეატრ»-ში მკითხველი ნახავს მოთხრობებს, ლექსებს და ბევრს სხვა-და-სხვა, ჩვენი მკითხველთათვის, საყურადღებო ამბებს.

ჩვენ ლიტერატურაში გამოჩენილ მოღვაწეთ «თეატრ»-ს აღუთქვეს თავიანთი მონაწილეობა.

«თეატრი» გამოვა კვირაში ერთხელ, კვირაობით. ფასი «თეატრი-»სა: წლით როგორც ქალაქის, აგრეთვე გარეშე ხელის მომწერთათვის ღირს ხუთი (5) მანეთი, ნახევარის წლით—სამი (3) მანეთი. ცალკე ნომერი ღირს სამი შაური.

ხელ ს მოწერა მიიღება: თბილისში «თეატრი»-ს რედაქციაში და გრიგ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში ქუთაისში—მმ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ, редакція „Театръ".

გაგრძელდება ხელის მოწერა გაზეთ

„თბილისის განცხადებაზე". ბარიატინსკის ქუჩ. ბელოისეულ როტინოვის სახლში.

მიიღება ხელის მოწერა 1885 წლისათვის

ქართულ სასულიერო გაზეთს

„მწყემსზედ"

და „მწყემსი"-ს რუსულ თვიურ დამატებაზედ.

ფასი მთელი წლის გაგზავნით —**5** მან.

ნახევარი წლის— — — — — —**3** მან.

რუსული თვიური დამატებით

ერთი წლისა — — — — — —**6** მან.

ნახევარ წლისა — — — — —**4** მან.

ცალკე რუსული დამატების

ფასი წლის — — — — — —**3** მან.

ნახევარი წლისა — — — — —**2** მან.

გაზეთისა დაბარება შეიძლება ამ ადრესით:

Въ Квырили, въ редакцію „Мцкемси".

ისყიდება.

ქართ. ლექსიკონი საბა ორბელიანისა 4 მ.—

ვახუშტის ისტორია — — — 3 მ.—

გიორგი ერისთავის თხზულებანი— 2 მ.—

ქართ. ბოტანიკური ლექსიკონი — 2 მ.—

ვისრამიანი — — — — — —1 მ. 50კ.

თორნიკე ერისთავი პოემა აკაკისა 1 მ. —

და სხვა ყოველგვარი ქართული წიგნები.

გრ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში ისყიდება

ლექსნი

თქმულნი ბესარიონ (ბესიკის) გაბაშვილისაგან.

ფასი 30 კაპ.

Дозволено Цензурою Тифлисъ, 1885 г. 22 сентября. Типографія Гр. Чарквіани. სტამ. გრ. ჩარკვიანისა.